

Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2022–2023

Työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta. Vuoden 2022 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2023 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2023 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2024 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisien syitten takia kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät sisälly määrällisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluissa koulutuksen järjestäjien aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2022 tai 2023 toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	Koko tutkinto		Tutkinnon osat	
	2022	2023	2022	2023
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	1 727	1 917	18 132	20 256
Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala	1 021	1 211	-	-
Nuoriso- ja yhteisöohjaamisen osaamisala	657	666	-	-
Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala	41	32	-	-
Ei tietoa	8	8	-	-
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	1 113	1 271	6 787	7 858
Koulunkäynnin ja aamu- ja iltaapäivätoiminnan ohjauksen osaamisala	866	954	-	-
Perhepäivähoidon osaamisala	115	127	-	-
Ohjauksen osaamisala	88	128	-	-
Kasvatuksen osaamisala	18	16	-	-
Romanityön osaamisala	1	3	-	-
Ei tietoa	25	43	-	-
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	36	38	153	151
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	93	82	467	436
Seurakuntapalvelun osaamisala	79	68	-	-
Hautauspalvelun osaamisala	14	14	-	-
Yhteensä	2 968	3 310	25 539	28 701

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Koko tutkinnon suoritukset	Koko tutkinto		
	2022	2023	muutos-%
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	1 727	1 917	+11
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	1 113	1 271	+14

Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	36	38	+6
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	93	82	-12

Tutkinnon osien suoritukset	Tutkinnon osat		
	2022	2023	muutos-%
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	18 132	20 256	+12
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	6 787	7 858	+16
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	153	151	-1
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	467	436	-7

Opiskelun tavoitteena suorittaa tutkinnon osa tai osia / tavoitteena suorittaa koko tutkinto

Opiskelun tavoitteena suorittaa koko tutkinto (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos-%
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	17 519	19 619	+12
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	6 338	7 360	+16
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	119	138	+16
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	464	436	-6

Opiskelun tavoitteena suorittaa tutkinnon osia (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos-%
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	613	637	+4
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	449	498	+11
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	34	13	-62
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	3	0	-100

Pohdintoja

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Vuosien 2022 ja 2023 aikana koko tutkintojen ja tutkinnon osien suorituskäärät ovat kasvaneet tasaisesti. Suurimmalla osalla on tavoitteena koko tutkinnon suorittaminen.

Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala: Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan suoritusten määrä on kasvanut eniten vuodesta 2022 vuoteen 2023 ja se on edelleen suorituskäärältään suurin perustutkinnon osaamisala. Toimikunnan havaintojen mukaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajien koulutuspolkua tunnetaan valtakunnallisesti varsin hyvin. Kasvatus- ja ohjausalan tutkinnon tunnettavuudessa on kuitenkin alueellisia eroja riippuen siitä, järjestetäänkö alueella kyseistä koulutusta. Lastenhoitajien pedagogisesti painottuvaa koulutusta arvostetaan, mutta samalla työelämästä ihmetellään lasten terveyden ja varsinkin lääkehoitoon liittyvien sisältöjen puuttumista. Vierailukäynneillä työelämän ja opiskelijoiden haastatteluissa on painottunut tukea tarvitsevien ohjaamisen tutkinnon osan merkitys varhaiskasvatustyössä ja sen valinnaisuutta on ihmetelty.

Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala: Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisalan suorituskäärät ovat noin 660 tutkintoa vuodessa tarkastelujaksolla 2022–2023. Tutkinnon suoritusten määrä on kasvanut noin 10 %, mikäli vertailu tehdään vuoteen 2021. Vuonna 2022 on Koski-palveluun kirjautunut vielä muutamia nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon suorituksia, vaikka siirtymäaika päättyi 31.12.2021. Tarkastelujaksolla 2022–2023 kasvatus- ja ohjausalan suoritetuista perustutkinnoista noin 36 % on nuoriso- ja yhteisöohjauksen perustutkintoja. Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisalalla korostuu yksi koulutuksen järjestäjä, jonka kautta on suoritettu noin 25 % perustutkinnoista. Loput perustutkintojen suorituksista jakautuvat 20:lle muulle koulutuksen järjestäjälle.

Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisalla tehdään paljon työelämäyhteistyötä. Vierailukäyntien yhteydessä on korostettu, että nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisalalla on laajat mahdollisuudet suorittaa näyttöjä

monenlaisissa työpaikoissa. Lisäksi on korostettu työelämäyhteistyön merkitystä ja työelämäyhteistyönä tehtyjen näyttöjen suorituksia, jolloin näytön arvioijina toimivat opettaja ja työelämän edustaja.

Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala: Perustutkinnossa vähiten tutkintosuorituksia on kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisalalla, mikä selittyy alan erityislaadulla. Suoritusten määrä vuonna 2023 on hieman laskenut edelliseen vuoteen verrattuna. Tutkintosuoritusten määrä vastaa todennäköisesti työelämän tarvetta. Toisaalta voidaan ajatella, että kasvatuksen kentällä kohdataan tulevaisuudessa yhä enemmän kommunikaation tukea tarvitsevia henkilöitä. Tämän osaamisalan tutkinnon osat palvelevat siksi hyvin myös muiden osaamisalojen opiskelijoita ja he voivat suorittaa niitä valinnaisena tutkinnon osana. Koulutuksen järjestäjien keskinäistä yhteistyötä olisikin hyvä kehittää entistä tiiviimmäksi.

Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto

Ammattitutkinnossa sekä tutkintojen että tutkinnon osien suoritusten määrä on kasvanut tasaisesti lähes kaikilla osaamisaloilla. Ohjauksen osaamisalalla suoritettujen tutkintojen määrän kasvu on ollut merkittävää. Ainoastaan kasvatuksen osaamisalan suorittajamäärä on laskenut. Suurimmalla osalla tavoitteena oli koko tutkinnon suorittaminen.

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen osaamisalan suoritusmäärä on huomattavasti suurempi kuin muilla osaamisaloilla (78 % kaikista tutkinnon suorittaneista). Suoritusten määrä on kasvanut myös perhepäivähoidon osaamisalalla ja ohjauksen osaamisalalla (molemmilla n. 10 % kaikista suorituksista). Yksittäisiä suorituksia oli sekä kasvatuksen osaamisalalla että romanityön osaamisalalla. On myös huomioitava, että osaamisalojen ei tietoa -kohta on melko suuri ja sen osuus on kasvanut vuonna 2023. Opintohallintojärjestelmiin liittyvien teknisten hankaluuksien lisäksi tämä voi johtua siitä, että yksittäinen tutkinnon osa kuuluu useampaan osaamisalaan eikä opiskelija suorita koko tutkintoa.

Työelämässä ammattitutkinnon ja sen eri osaamisalojen tuottamaa osaamista ei vielä välttämättä tunneta kovin hyvin. Toisaalta ohjauksen osaamisalan kasvu voi kertoa työelämän lisääntyvästä tarpeesta ohjauksen osaamiseen. Ammattitutkinnon osaamisaloista ovat suosittuja kelpoisuuden antavat osaamisalat. Perhepäivähoidon osaamisalan suorittaneilla on lisäopintojen kautta mahdollisuus pätevöityä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään (kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon tutkinnon osa). Romanityön osaamisalalla on paikoin pulaa pätevistä opettajista, jolloin osaamisalaa ei voida tarjota suoritettavaksi.

Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto

Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinnon suorittaneiden määrä on vuosina 2022–2023 kaksinkertaistunut edelliseen tilannetietoon (2020–2021) verrattuna. Vuosina 2022–2023 sekä tutkintojen että tutkinnon osien suoritusmäärät ovat pysyneet melko samoina. Aktiivisten koulutuksen järjestäjien määrä on pysynyt lähes samana (14 -> 12). Määrä on kuitenkin melko pieni, sillä erikoisammattitutkinnon järjestämislupa on 41 koulutuksen järjestäjällä. Erikoisammattitutkinnon suorittajissa oli enemmän niitä, joiden tavoitteena oli koko tutkinnon suorittaminen tutkinnon osien suorittamisen sijaan. Suosituimmat tutkinnon osat olivat Kasvatus- ja ohjaustyön menetelmien kehittäminen sekä Kasvatus- ja ohjausalan kehittämistoiminta muuttuvissa toimintaympäristöissä. Näyttää siltä, että erikoisammattitutkinto on löydetty nimenomaan toimintaympäristön muutoksen haasteissa sekä työn kehittämisen tueksi.

Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto

Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkintoa toteuttaa viisi koulutuksen järjestäjää. Vuonna 2023 koko tutkinnon suorittaneiden määrä on laskenut edellisvuoteen verrattuna (-12 %). Seurakuntapalvelualan osaamisalan suorittaneiden määrä on selkeästi suurempi. Hautauspalvelualan osaamisalan suorittaneiden määrä on pysynyt samana edellisvuoteen verrattuna. Suurimmalla osalla on tavoitteena koko tutkinnon suorittaminen.

Koulutuksen järjestäjät sijoittuvat eri puolille Suomea ja toimintaympäristöt ovat erilaisia. Vaikka osaamisaloilla on omat erityispiirteensä, ovat ne arjen työelämässä kiinteästi sidoksissa toisiinsa. Seurakuntapalvelualan osaamisala on tärkeä, sillä kirkolla on vahva ja lakisääteinen rooli hautausten toimittamisessa ja hautausmaiden hoitamisessa. Hautaustoimistot hoitavat paljon myös muiden uskontokuntien hautauksia, mutta (kristilliset) perinteet ja käytännöt ovat arjessa vahvasti läsnä. Sen vuoksi tietty perustietämys on tärkeä kaikille hautauksien parissa toimiville. Digitaalisten ja tieto- ja viestintäteknologisten taitojen merkitys tulee korostumaan entisestään myös tällä alalla. Tämä olisi syytä ottaa huomioon tutkinnon perusteiden uudistamistyössä ja edelleen

koulutuksen järjestäjien toteuttamissuunnitelmissa.

Tutkintojen järjestäminen

Järjestämisluvat / Aktiiviset koulutuksen järjestäjät

Tutkinto	Järjestämisluvat		Aktiiviset järjestäjät	
	2022	2023	2022	2023
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	28	31	28	28
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	65	65	56	58
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	41	41	14	12
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	5	5	5	5

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Tutkintojen järjestämislupien määrä on pysynyt lähes samana. Aktiivisten järjestäjien määrä on sitä vastoin kasvanut kaikissa kasvatus- ja ohjausalan tutkinnoissa verrattuna vuoteen 2021. Tutkintojen ja osaamisalojen osalta voidaan yleisesti todeta, että Suomessa on muutama suuri koulutuksen järjestäjä ja paljon pieniä koulutuksen järjestäjiä.

Tutkintojen järjestäminen sekä tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Tutkinnon ja tutkinnon osien suorittajien määrät vaihtelevat alueittain sekä koulutuksen järjestäjän mukaan. Lähes kaikki perustutkinnon järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät ovat aktiivisia toimijoita. Tämä kertoo suuresta työelämän tarpeesta. Ammattitutkinnon osalta kahdeksan luvan saanutta ei järjestä tutkintoa. Erikoisammattitutkintoa järjestää reilu kolmannes järjestämisluvan saaneista ja määrä on kasvanut vuoteen 2021 verrattuna, mutta vuonna 2023 vähentynyt kahdella. Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinnon järjestäjien määrässä ei ole tapahtunut muutoksia.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Maantieteellinen kattavuus on tutkinnoissa melko hyvä. Isoilla koulutuksen järjestäjillä voi olla monta eri kampusta eri puolilla Suomea. Pohjois- ja Itä-Suomi ovat koulutuksen järjestäjien sijoittumisessa jääneet vähän paitsioon. Etä- ja verkko-opintomahdollisuudet tasoittavat maantieteellisiä eroja jonkin verran, mutta myös lähiopetus on kasvatus- ja ohjausalalla olennaisen tärkeää. Ruotsinkielisen koulutuksen järjestäjien osuus on melko vakio, muutaman prosentin luokkaa. Työelämätoimikunnalle on tullut toiveita, että erityisesti perustutkintoa voisi järjestää myös englanninkielisenä.

Tutkinto	Suorituskieli			
	2022		2023	
	Suomi	Ruotsi	Suomi	Ruotsi
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	92,70 %	7,30 %	94,31 %	5,69 %
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	95,87 %	4,13 %	94,18 %	5,82 %
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	97,22 %	2,78 %	76,32 %	23,68 %
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	95,70 %	4,30 %	100,00 %	0,00 %

Tutkintojen suorituskielessä suurin muutos on tapahtunut kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinnossa, jossa tutkintoja on suoritettu aikaisempaa enemmän ruotsiksi. Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinnossa kaikki tutkinnot on suoritettu suomeksi vuonna 2023. Muiden tutkintojen osalta muutokset eivät ole merkittäviä.

Työelämätoimikunnan yhteistyö- ja verkostotapaamisissa on käynyt ilmi, että monilla koulutuksen järjestäjillä on toteutuksessa tai suunnitteilla tutkinnon osien tai koko tutkinnon vieminen etä- / verkkototeutukseen. Erilaiset mahdollisuudet tutkinnon suorittamiseen ovat lähtökohtaisesti positiivisia. Kasvatus- ja ohjausala vaatii kuitenkin opiskelijalta käytännön taitoja ja vuorovaikutustaitoja, joita on vaikea kaikilta osin oppia pelkästään etänä. Alan

opiskelu sisältää lapsi- ja nuorisoryhmien sekä yksilöiden ohjaamista, jolloin riittävä vuorovaikutus ja taidollinen osaaminen ovat ehdottoman tärkeitä jo heti opintojen alussa. Myös seurakunta- ja hautauspalvelualalla tarvitaan ihmisten kohtaamisen taitoa. On huomioitava, että todennäköisesti kasvavien ja laajojen etä-/ verkkototeutusten määrä nostaa työelämässä oppimisen merkitystä yhä enemmän.

Koulutuksen järjestäjillä on jonkin verran paikallisia tutkinnon osia. Niiden tulee olla työelämälähtöisiä ja perustua työelämän tarpeisiin. Paikallisten tutkintojen osien perusteet tulisi löytyä ja olla saatavilla koulutuksen järjestäjien verkkosivuilla ja esimerkiksi osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmassa. Koulutusten järjestäjien yhteistyön kautta paikalliset tutkinnon osat voisivat olla tarjolla myös laajemmalle opiskelijajoukolle. Toimikunta kannustaa koulutuksen järjestäjiä vahvempaan yhteistyöhön myös esimerkiksi eri osaamisalojen tai tutkinnon osien tarjoamisessa.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2022* %

Tutkinto	Työpaikka	Oppilaitos	Työpaikka ja oppilaitos	Ei tietoa
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	89	2	3	6
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	85	2	3	11
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	81	3	0	16
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	77	0	18	5

* Ei sisällä tunnustettuja tutkinnon osia eikä YTO-opintojen osa-alueita.

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2023* %

Tutkinto	Työpaikka	Oppilaitos	Työpaikka ja oppilaitos	Ei tietoa
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	92	2	3	3
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	92	1	2	5
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	90	1	0	9
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	91	0	7	2

* Ei sisällä tunnustettuja tutkinnon osia eikä YTO-opintojen osa-alueita.

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa 2022* ja 2023* %

Tutkinto	Opettaja ja työelämän edustaja		Ei tietoa	
	2022	2023	2022	2023
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	89	93	4	2
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	91	95	5	2
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	92	93	2	7
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	91	96	5	2

* Ei sisällä tunnustettuja tutkinnon osia eikä YTO-opintojen osa-alueita.

Opiskelijapalautteen keskiarvot* (päätökysely)

Tutkinto	Keskiarvo näyttö		Keskiarvo kaikista kysymysryhmistä	
	2022	2023	2022	2023
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	4,7	4,7	4,3	4,5
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	4,8	4,8	4,3	4,7
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	4,9	4,9	4,4	4,8
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	4,8	4,8	4,3	4,8

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkakysely 2022–2023*

Tutkinto	Keskiarvo	
	2022	2023
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	4,1	4,1
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	4,3	4,1
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	3,5	3,7
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	4,1	4,1

* Arviointiasteikko 1–5

Työpaikkaohjaajakysely 2022–2023*

Tutkinto	Keskiarvo	
	2022	2023
Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto	4,2	4,2
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	4,2	4,3
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	4,6	4,3
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	4,3	4,3

* Arviointiasteikko 1-5

Pohdintoja

Opiskelija- ja työelämäpalaute

Kasvatus- ja ohjausalan tutkinnot tuottavat työelämälle haluttua ja tarvittavaa osaamista. Tutkinnot ovat laaja-alaisia ja monipuolisia ja niitä arvostetaan. Tutkinnot antavat hyvät jatko-opintovalmiudet. Opiskelijat työllistyvät yleensä hyvin. Samaan aikaan tietyillä alueilla avoimiin työpaikkoihin ei ole aina riittävästi kelpoisia hakijoita. Sekä kasvatus- ja ohjausalalla että seurakunta- ja hautauspalvelualalla on paljon oppisopimusopiskelijoita, joilla on työpaikka jo olemassa. Molemmilla aloilla on myös paljon aikuisia ammatinvaihtajia.

Opiskelijapalautteen keskiarvo näyttöjen osalta on vuosina 2022–2023 pysynyt samana kaikissa tutkinnoissa. Palaute on erittäin hyvä. Kasvatus- ja ohjausalan tutkinnoissa keskiarvo ylittää kansallisen keskiarvon. Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinnoissa näyttöjen keskiarvo on sama kuin kansallinen keskiarvo. Kaikissa kysymysryhmissä päätökyselyn keskiarvo on vuonna 2022 ollut hyvä ja vuonna 2023 noussut yli kansallisen keskiarvon kaikkien tutkintojen kohdalla.

Työpaikkakyselyn keskiarvossa on tapahtunut pientä muutosta vuosina 2022–2023. Ammattitutkinnoissa keskiarvo on vähän laskenut ja erikoisammattitutkinnoissa noussut. Perus- ja ammattitutkinnoissa keskiarvo on sama kuin kansallinen keskiarvo (4.1). Erikoisammattitutkinnoissa keskiarvo (3,7) jää edelleen selkeästi kansallisen keskiarvon (4.1) alle. Työpaikkaohjaajakyselyn keskiarvo on vuosina 2022–2023 pysynyt samana tai parantunut sekä perustutkinnoissa että ammattitutkinnoissa osalta. Erikoisammattitutkinnoissa keskiarvo on laskenut. Kaikissa tutkinnoissa arviointi ylittää kansallisen keskiarvon.

Hyvä ja riittävä yhteistyö oppilaitoksen ja työelämän välillä on välttämätön osaamisen arvioinnin laadun näkökulmasta. Kasvatuksen alalla on paikoin vaikea löytää motivoituneita työpaikkaohjaajia. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on kansallisesti edelleen pulaa henkilöstöstä, mikä näkyy toiminnassa ja resursseissa. Työpaikkaohjaajien panostus opiskelijoiden työssäoppimisen ohjaamiseen on äärettömän tärkeää sekä opiskelijoiden oppimisen että tulevaisuuden työelämän näkökulmasta. Hyvät kokemukset opiskeluvaiheessa kannustavat työhön hakeutumiseen ja alalla pysymiseen. Koulutuksen järjestäjän on panostettava säännölliseen ja laadukkaaseen työpaikkaohjaajien ja työelämän arvioijien koulutukseen. Erityisen tärkeää tämä on tutkinnoissa perusteiden uudistuessa. Työpaikkaohjaajille suunnattujen koulutusten etätoteutuksista on saatu hyviä kokemuksia. Ne mahdollistavat yhä useammalle osallistumisen koulutukseen arjen työn keskellä.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Näyttöjen suorituspaikka on pääsääntöisesti työpaikka kaikissa työelämätoimikunnan toimialaan kuuluvissa tutkinnoissa. Kasvatus- ja ohjausalan tutkinnoissa vuonna 2022 työpaikalla suoritettiin yli 80 % näytöistä. Vuonna 2023 työpaikalla suoritettujen näyttöjen osuus oli 90 % tai enemmän. Seurakunta- ja hautausalan ammattitutkinnoissa työpaikalla toteutui näytöistä 88 %, työpaikalla ja oppilaitoksessa 12 %. Ei tietoa -kohdan osuus on vähentynyt kaikkien tutkintojen osalta.

Työpaikka ja oppilaitos tai pelkkä oppilaitos näyttöympäristönä voi johtua esimerkiksi opiskeltavan alan erityisistä piirteistä, oppilaitoksen paremmista välineistä (esim. kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala) tai muutoin oppilaitoksessa olevasta työelämää vastaavasta ympäristöstä. Joissakin valinnaisissa tutkinnon osissa, kuten luonto- ja elämystoiminnan ohjaus, näyttö toteutetaan usein oppilaitosnäytönä. Ammatillisten tutkinnon osien näytöt toteutetaan pääasiassa työelämässä.

Vuonna 2022 korona on vielä osaltaan voinut vaikuttaa siihen, että kaikkia näyttöjä ei ole tehty työelämässä.

Kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa

Kaksikantaisuus toteutuu näyttöjen arvioinnissa hyvin. Kaksikantainen arviointi toteutui vuosina 2022 ja 2023 yli 90 % lähes kaikissa toimikunnan toimialaan kuuluvissa tutkinnoissa.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Työelämätoimikunta on vuoden 2022 aikana käsitellyt neljä (4) oikaisupyynnöitä, jotka ovat liittyneet ammatillisen tutkinnon osan näytön arviointiin tai osaamisen tunnustamiseen joko yhteisten tutkinnon osien tai valinnaisten tutkinnon osien osalta. Työelämätoimikunnan havaintojen mukaan tiedotus ja tiedonkulku koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan välillä on ollut heikkoa tai vähäistä, mikä voi johtaa väärinkäsityksiin ja epäselvyyksiin. Arvioinnin tarkistamiseen ja oikaisupyynnöön liittyvä prosessi ei ole ollut opiskelijalle selkeä. Vuonna 2023 käsiteltiin yhtä oikaisupyynnöitä, joka kuitenkin käsittelyn aikana osoittautui arvioinnin tarkistamista koskevaksi pyynnöksi.

Eri koulutuksen järjestäjillä saattaa olla myös toisistaan poikkeavia käytäntöjä esimerkiksi osaamisen tunnustamisen tai yhteisten tutkinnon osien suhteen. Tämä voi johtaa epäselviin tilanteisiin ja vertailuun eri oppilaitoksessa opiskelevien opiskelijoiden välillä. Opiskelijan tulee saada riittävästi ohjausta HOKS-prosessissa sekä tukea mahdollisen arvioinnin tarkistamispyynnön ja oikaisupyynnön tekemiseen. Arviointiin sekä arvioinnin tarkistamiseen liittyvän aineiston dokumentointi on myös tärkeää oikaisupyynnöiden käsittelyn näkökulmasta.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Työelämätoimikunta on tutustunut osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmiin vierailukäyntien yhteydessä (v. 2022 kaksi vierailukäyntiä ja v. 2023 kolme vierailukäyntiä). OKM:n pyynnöstä toimikunta on myös antanut lausuntoja osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista. Yleisesti voidaan todeta, että suunnitelmat ovat olleet kovin yleisiä ja tutkintokohtaisuus on jäänyt vähäiseksi, jolloin suunnitelma ei palvele työelämää oikealla tavalla. Osalla koulutuksen järjestäjistä laajempi suunnitelma on laadittu yleisellä, kaikkia tutkintoja koskevalla tasolla. Tutkintokohtainen osa on tällöin kirjattu erilliseksi, usein melko suppeaksi asiakirjaksi. Arjessa näiden suunnitelmien toimivuus ohjaavana asiakirjana edellyttää perehtymistä kahteen eri dokumenttiin. Lisäksi koulutuksen järjestäjillä saattaa olla sisäisiä asiakirjoja, jotka löytyvät erillisten linkkien takaa.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoa koskevissa suunnitelmissa tutkinnon perusteiden mukainen mukauttaminen jää usein epäselväksi tai unohdetaan kokonaan. SORA-lainsäädäntö puuttuu useasta suunnitelmasta. Myöskään yhteisten tutkinnon osien toteuttamista/suorittamista tai niiden integroimista ammatillisten tutkinnon osien näyttöihin ei aina kuvata riittävästi.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Henkilökohtaistamiseen on pääosin riittävästi resursseja oppilaitoksissa. Vierailukäynneillä opiskelijat ovat antaneet opettajille hyvää palautetta henkilökohtaisesta ohjauksesta ja sujuvista henkilökohtaistamisen käytännöistä. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen vaatii paikoin tarkentamista ja käytäntöjen selkeyttämistä. Oikaisupyynnöiden yhteydessä on todettu, että opiskelijan ohjaus HOKS-prosessissa ei aina ole ollut riittävä.

Hyviä käytänteitä ja kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa toimikunnan näkemyksen mukaan

Työelämätoimikunnan havaintojen mukaan kaikkien tutkintojen osalta on löydetty ja kehitetty hyviä käytäntöjä työelämäyhteistyöhön sekä opiskelijoiden ohjaukseen. Etä- ja verkkomahdollisuuksia on pystytty hyödyntämään uudella tavalla. Vahvat työelämäverkostot ja säännöllinen yhteydenpito tukevat yhteistyön sujuvuutta. Opettajien työelämäjaksot vahvistavat yhteyksiä ja molemminpuolista osaamista. Tiimityö tukee kehittämistä ja vahvistaa osaamista. Myös opiskelijat voivat toimia tiimeinä tai työpareina.

Henkilöstön ja työajan riittävä resurssointi on erityisen tärkeää, kun lähiopetusta on vähän. Erilaiset sähköiset alustat helpottavat yhteydenpitoa. Koulutuksen järjestäjien kertoman mukaan opiskelijoiden erilaiset tuen tarpeet ovat lisääntyneet. Tämä edellyttää resursseja sekä henkilöstön koulutusta, jotta tukea pystytään antamaan opiskelijan tarvitsemalla tavalla.

Koulutusten järjestäjillä on vahva tahto kehittyä, vahvistaa omaa ammatillista osaamista ja kehittää toimintaa. Siitä kertoo järjestäjien aktiivisuus ja osallistuminen tutkintojen perustetyöhön sekä erilaisiin työtä tukeviin webinaariin ja koulutuksiin. Myös tähän on varattava aikaa ja resursseja. Koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö ja sen lisääminen toisi laadun ja tarjonnan osalta synergiaetuja kaikille osapuolille. Lisääntyvän yhteistyön kautta löytyisi toimivia käytäntöjä esim. yhdenvertaisuuden lisäämiseksi opiskelijoiden välillä.

Työelämätoimikunnan havaintojen mukaan kehittämistä on edelleen osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöissä. Näyttöympäristöjen suhteen on myös välillä ollut epäselvyyksiä. Nämä asiat olisivat tärkeitä kirjata tutkintokohtaisesti osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaan. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma jää usein erilliseksi ja irralliseksi asiakirjaksi, jolloin sen merkitys opetushenkilöstöä ja työelämää ohjaavana asiakirjana jää epäselväksi. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman tulisi toimia työkaluna oppilaitoksen arjessa. Käytännönläheiseksi laadittu asiakirja parantaa käytettävyyttä ja laatua koulutuksen järjestäjien ja työelämän toiminnassa. Toimikunnan mielestä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman ohjeistusta ja tietosisältöä olisi hyvä päivittää ja kehittää.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa yhteisiä tutkinnon osia pyritään mahdollisuuksien mukaan integroimaan työelämässä suoritettaviin näyttöihin. Tämä on tavoitteena monella koulutuksen järjestäjällä. Käytännössä tavoitteiden saavuttaminen vaatii vielä paljon työtä ja edellyttää tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa. Erityistä huomioita on kiinnitettävä arvioijien kelpoisuuteen ja arvioinnin käytännön toteutukseen. Koulutuksen järjestäjien keskinäinen yhteydenpito ja yhteistyö voi tukea tässä hyvien mallien kehittämistä ja käyttöönottoa. Yhteisiä tutkinnon osia suoritetaan aikaisempaa enemmän myös verkko-opintoina.

Tutkintojen perusteiden ja tutkintorakenteen toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon perusteet uudistettiin vuoden 2022 aikana. Uudet perusteet otettiin käyttöön 1.1.2023. Perusteiden uudistustyössä työelämän palautteet on otettu hyvin huomioon ja uusia tutkinnon osia on laadittu erityisesti työelämän tarpeiden pohjalta.

Perustutkinnon uudistaminen on aloitettu v. 2022 ja uudet perusteet astuvat voimaan 1.8.2024. Uusien arviointikriteerien käyttöönotto on asettanut haasteita ammattitaitovaatimusten kuvaukselle, mutta on osaltaan tuonut myös selkeyttä arviointiin.

Tutkintojen perustetyö on toteutettu avoimesti ja osallistavasti. Aineistoihin on voinut tutustua rauhassa ja tilaisuuksia kommentoinnille on ollut jo ennen virallista lausuntokierrosta. Näin on voitu varmistua, että perusteet vastaavat tämän päivän työelämän tarpeita. Ammattitaitovaatimuksia ja ammattitaidon osoittamistapoja on osin selkeytetty, mikä vähentää perusteiden tulkinnanvaraisuutta. Eri osapuolet (työelämätoimikunta, työelämä, koulutuksen järjestäjät) on otettu hyvin mukaan tutkintojen perusteiden uudistamisprosesseihin, mikä helpottaa uusien perusteiden käyttöönottoa ja niistä tiedottamista.

Valinnaisuus on lisääntynyt tutkinnon perusteissa. Koulutuksen järjestäjät voisivat hyödyntää tätä mahdollisuutta vielä laajemmin ja yli tutkintorajojen. Paikallisten tutkinnon osien laatimisessa on tärkeä miettiä, että tutkinnon

osa vastaa paikallisiin työelämän vaatimuksiin ja varmistaa, ettei sopivaa tutkinnon osaa löydy muista tutkinnoista tai muiden koulutusten järjestäjien tarjonnasta.

Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinnon perusteita ollaan uudistamassa lähivuosina. Työelämän ja koulutuksen järjestäjien sekä opiskelijoiden kokemukset ja havainnot muutostarpeista on tärkeä ottaa huomioon uudistusta tehtäessä.

Tutkintorakenne

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon uusissa perusteissa kaikki valinnaiset tutkinnon osat ovat laajuudeltaan ja osaamispistemäärältään samansuuruisia. Tämä on hyvä ja toivottu uudistus. Samalla tulevat käyttöön yleiset arviointikriteerit, jotka ovat jo yhteisissä tutkinnon osissa. Yleiset kriteerit ovat saaneet hyvää palautetta. Yhtenevien kriteereiden käyttöönotto koko tutkinnossa helpottaa arvioijien työtä, vaikkakin edellyttää alkuun koulutuksen järjestäjiltä tarkempaa ohjausta sekä koulutusta uusien kriteereiden käyttöön. Kriteerien uudistaminen on käynnissä myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta. Työelämän sekä koulutuksen järjestäjien näkemyksiä on tärkeä kuulla uudistusten edetessä ja kriteerien laadinnassa.

Tutkintorakenne mahdollistaa opiskelun yli osaamisala- ja tutkintorajojen. Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnossa perhepäivähoidon osaamisalan suorittanut voi tutkintoa täydentämällä saada pätevyyden varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään päiväkodissa. Työelämätoimikunta pohtii, missä määrin tätä mahdollisuutta kelpoisuuden hankkimiseen käytetään ns. oikopolkuna, jotta opiskelijan ei tarvitse suorittaa YTO-opintoja. YTOjen puuttuminen voi helpottaa opintojen suorittamista, mutta ei toisaalta tue mahdollisuutta jatko-opintoihin.

Useat koulutuksen järjestäjät tekevät yhteistyötä paikkakunnalla tai lähellä olevien ammattikorkeakoulujen ja korkeakoulujen/yliopistojen kanssa. Väyläopinnot tarjoavat toisen asteen opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa AMK- ja korkeakouluopintoja jo toisen asteen ammatillisen koulutuksen aikana. Tämä helpottaa jatko-opintoja ja siirtymistä ammattikorkeakouluun tai korkeakouluun.